

Ravnopravnost spolova

Služba za rad s mladima, volonterima
i Škola HCK

Sadržaj

Stereotipi i predrasude

Definiranje pojmova:

diskriminacija, izravna diskriminacija, neizravna diskriminacija, spol, rod, spolna diskriminacija, rodna diskriminacija

Ravnopravnost spolova

Obrazovanje za rodno-spolnu jednakost

Stereotipi i predrasude

Stereotipi

- Specifična svojstva koja pridajemo ljudima na osnovi njihove pripadnosti određenoj grupi.
- Stereotipi odražavaju kulturalna vjerovanja. Stoga unutar društva postoje lako prepoznatljivi opisi članova određene grupe koje možemo prepoznati čak i ako ne vjerujemo u njih.
- Mogu biti točni i netočni.

Stereotipi i predrasude

Stereotipi – primjeri

- Muškarci su bolji vozači.
- Plavuše nisu inteligentne.
- Nogometaši su neobrazovani.
- Romi sakupljaju staro željezo.
- Zagorci puno piju.
- Ljudi s otoka su škrti.

Stereotipi i predrasude

- Stereotipi koji se najčešće javljaju uz određenu spolnu grupu podrazumijevaju čitav niz raznih karakteristika (psihičkih i fizičkih) kojima se opisuje određena spolna grupa.
- Stereotipi su pripisani i različitim aktivnostima koje muškarci i žene obično izvode kao rezultat društvenih normi za koje su ih odgajali da vjeruju u njih.
- Sociološka istraživanja su pokazala da spolni stereotipi snažno utječu na interpretaciju muškog i ženskog ponašanja.
- Često se identično ponašanje muškarca i žene različito tumači.

Stereotipi i predrasude

Primjeri rodnih stereotipa

MUŠKARCI SU:	ŽENE SU:
<ul style="list-style-type: none">- Agresivni- Bezosjećajni- Neovisni- Objektivni- Dominantni- Aktivni- „Hladne glave”- Pametni- Snalažljivi	<ul style="list-style-type: none">- Pasivne- Pričljive- Nježne- Osjećajne- Brižne- Dobre domaćice, majke, supruge- Vjerne- Simpatične

Stereotipi i predrasude

Predrasude

- Neprijateljski ili negativan stav prema osobi koji se zasniva isključivo na pripadnosti osobe nekoj određenoj skupini.
- Ponašanje i osobine žrtve predrasude su nezamijećene ili zanemarene.
- Mogu utjecati na samopoštovanje osobe - predrasude redovito vrijeđaju rasna, spolna, religijska, politička i mnoga druga obilježja pojedinca.

Stereotipi i predrasude

Predrasude - primjeri

“Marija sigurno ne vozi dobro!”

“Ana je plavuša, naravno da je glupa.”

„Marko je slabić jer se brine o djeci dok majka radi”.

„Iva treba ostati kod kuće i brinuti se o djeci, a ne ići na kavu s prijateljicama.”

Zakonodavni okvir u Republici Hrvatskoj

- Ustav RH (čl. 3. ravnopravnost spolova kao temeljna vrednota i čl. 14. zabrana diskriminacije i jednakost pred zakonom)
- Međunarodni ugovori, poput Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (čl. 14. zabrana diskriminacije)
- Zakon o ravnopravnosti spolova
- Zakon o suzbijanju diskriminacije
- Ostali zakoni npr. Zakona o radu i Kazneni zakon

Definiranje pojmova

Diskriminacija

- (lat. discriminare) znači odvajati, praviti razliku po socijalnim, imovinskim, rasnim, etničnim, vjerskim, individualnim, spolnim, seksualnim, jezičnim, starosnim ili drugima osobinama.
- diskriminacija je nejednako postupanje prema osobi utemeljeno na nekoj njezinoj posebnoj karakteristici ili na više njih.
- diskriminacija rezultira otežanim ili onemogućenim ostvarenjem određenih ljudskih i/ili građanskih prava.

Definiranje pojmova

Izravna diskriminacija

- je kada se određenu osobu po nekoj od zakonom zabranjenih osnova bez pravno opravdanog razloga stavlja u nepovoljniji položaj u odnosu na drugu osobu ili osobe u usporedivoj situaciji.

Neizravna diskriminacija

- kada naizgled neutralna odredba, kriterij ili praksa stavlja ili bi mogla staviti osobu u nepovoljniji položaj po najmanje jednoj diskriminacijskoj osnovi govorimo o neizravnoj diskriminaciji.
- neizravna diskriminacija znatno je češći oblik diskriminacije od izravne.

Definiranje pojmova

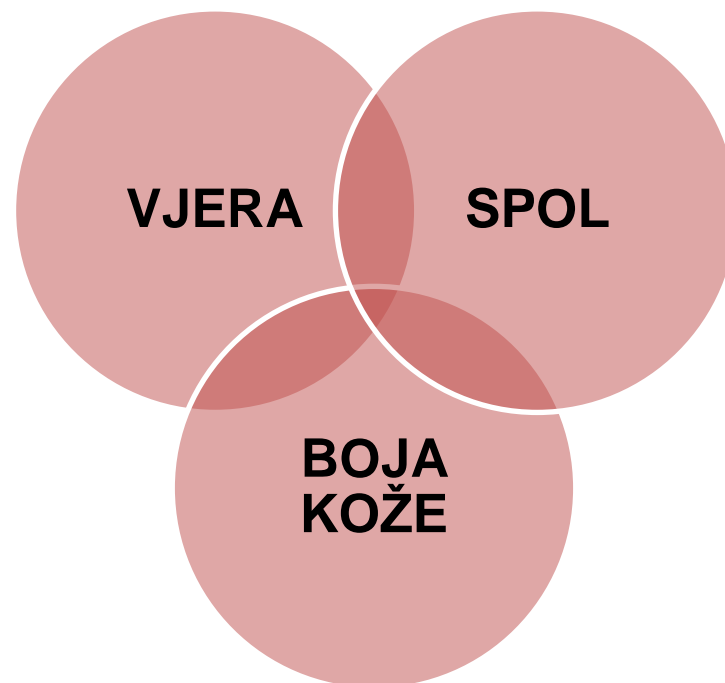
Neizravna diskriminacija

- kod neizravne diskriminacije stvarno diskriminirajući učinci posredno i prikriveno proizlaze iz primjene nekih naizgled neutralnih pravnih normi (kriterija ili prakse).
- **Osnovna razlika između izravne i neizravne diskriminacije** je to što kod neizravne osnova razlikovanja nije neka zakonom zabranjena osnova diskriminacije, već neka dopuštena osnova. Međutim, takva na prvi pogled neutralna ili pravno korektna norma, kriterij ili praksa stvarno dovodi ili može dovesti do diskriminacije određene osobe ili skupine osoba prema zabranjenoj osnovi diskriminacije.

Definiranje pojmova

4 teža oblika diskriminacije:

- Višestruka diskriminacija
- Ponovljena diskriminacija
- Produljena diskriminacija
- Diskriminacija s posebno teškim posljedicama

Definiranje pojmova

SPOL	ROD
<p>– biološko određenje</p> <p>- oznaka – M ili Ž – koju nam je doktor_ica pripisao_la pri rođenju na temelju spolnih organa i kromosoma s kojima smo rođeni_e te se upisuje u rodni list.</p>	<p>– društveno određenje - puno širi i složeniji pojam od spola.</p> <p>Rod ne označava naše tjelesne karakteristike već uključuje rodne uloge – društveno i kulturološki prihvatljiva ponašanja, načine izražavanja i osobine koje idu uz spol pripisan pri rođenju.</p>

Spolna diskriminacija

Zakon o ravnopravnosti spolova

- Diskriminacija na temelju spola označava svaku razliku, isključenje ili ograničenje učinjeno na osnovi spola kojemu je posljedica ili svrha ugrožavanje ili onemogućavanje priznanja, uživanja ili korištenja ljudskih prava i osnovnih sloboda u političkom, gospodarskom, društvenom, obrazovnom, socijalnom, kulturnom, građanskom ili drugom području na osnovi ravnopravnosti muškaraca i žena.
- Poticanje druge osobe na diskriminaciju također se smatra diskriminacijom, ako je učinjeno s namjerom.

Uznemiravanje na temelju spola i spolno uznemiravanje

- Uznemiravanje na temelju spola predstavlja svako ponašanje unutar radnog okruženja koje je uvredljivo za osobe kao pripadnike_c konkretnog spola. Ponašanje koje se izričito ili prikriveno temelji na stajalištu kako je određena osoba manje vrijedna jer pripada određenom spolu.
- Spolno uznemiravanje svako je verbalno, neverbalno ili fizičko neželjeno ponašanje spolne naravi koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe, koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.
- Quid pro quo (ucijena, usluga za protuuslugu) uznemiravanje koje je karakteristično samo za spolno uznemiravanje.

Rodna diskriminacija

- rodna diskriminacija podrazumijeva društveno djelovanje, isključivanje, iskorištavanje ili eksploataciju određene rodne grupe na temelju pripadnosti toj rodnoj grupi.
- rodna diskriminacija podrazumijeva i nejednaku raspodjelu moći, resursa i privilegija, u pravilu u korist muškaraca a na štetu žena u gotovo svim poznatim društvima, uključujući najrazvijenija.
- uspostavljanje rodne društvene jednakosti jedan je od ključnih ciljeva i prioriteta razvoja svakog suvremenog društva.

Rodna diskriminacija

- kada muškarci diskriminiraju žene
- kada žene diskriminiraju muškarce
- razlikovanje osoba istospolne orijentacije i transrodne osobe u odnosu na heteroseksualne osobe
- ukoliko sam rođena kao žena a osjećam se kao muškarac i obrnuto

Ravnopravnost spolova

- jednako se odnosi na muškarce i na žene
- odnosi se na jednako postupanje isključivo u odnosu muškarca i žene
- pružanje jednakih mogućnosti svima bez obzira na spol
- pravo na slobodan izbor
- pravo žena da se izbere za položaj u društvu
- žene i muškarci su jednako prisutni u svim područjima javnog i privatnog života, imaju jednak status, jednake mogućnosti i jednaku korist od ostvarenih rezultata.

Ravnopravnost spolova u medijima

Žene se prikazuju na sljedeće načine:

- 88% savjeti za zdravlje i ljepotu
- 81% u reklamama
- 71% estrada i showbusiness
- 73% mlade žene
- na svakoj 3. fotografiji prikazane su polu-odjevene ili razodjevene;
- na fotografijama osoba bez glave – 94% su žene

Ravnopravnost spolova u medijima

Reklamna industrija je jedna od najupornijih u iskorištavanju ženskog tijela

Ravnopravnost spolova u medijima

Prikaz sportašica u medijima:

Žene u sportu - 6% vijesti

Ženski ekipni sport - 9 vijesti od ukupno 1.510 - 0,006%

Evo nekih naslova kada upišete u tražilicu sportašice:

- *Najljepše sportašice svijeta skidale se skroz gole i oduševile cijeli svijet!*
- *Hrvatske olimpijke koje bi mogle osvojiti titulu najljepše sportašice*
 - *Sportašice odavno nisu muškobanjaste, zar ne?!*

Ravnopravnost spolova u medijima

Uz fotografije žena pretežno idu ovi opisi:

- San svakog muškarca
- Izazovna do boli
- Guzata, rasna, zanosna, putena, vatrena, mazna, raskalašena, vragolasta
- Melem za oči
- Tijelo bez mane
- Opasan seksipil na kvadrat
- Savršeno utegnuto tijelo
- Nevjerojatno golo tijelo
- Tijelo za poželjeti

Ravnopravnost spolova u medijima

Opis kako žene djeluju na muškarce:

- Obaraju s nogu
- Mame im uzdahe
- Ostavljaju bez daha
- Pale im sve strasti
- Golicaju maštu
- Ubrzavaju puls
- Tjeraju da polude
- Zaluduju
- Mute razum
- Hipnotiziraju

Ravnopravnost spolova u medijima

- Žene se u medijima prikazuje kao robu i time degradira kao cjelovita ljudska bića
- Muškarce se prikazuje kao bića koja su pri pogledu na žensko tijelo nesposobna ostati prisebna i kako ih zanima jedino žensko tijelo
- Spolni stereotipi i seksizam prepreka su u postizanju pune ravnopravnosti spolova jer jačaju i šire diskriminirajući odnos među spolovima.

Obrazovanje za rodno-spolnu jednakost

- *„Spolna uloga (ili stereotip o spolnoj ulozi) je pak sklop ponašanja koji se u određenoj kulturi smatra prikladnim za žene ili muškarce. Primjerice, u većini kultura mušku spolnu ulogu obilježavaju osobine poput vodstva, nezavisnosti i agresivnosti, dok se od žena očekuje da budu nježne, brižne, ovisne i osjećajne. Spolno tipiziranje je proces tijekom kojeg djeca uče ponašanja koja se smatraju prikladnima za njihov spol. U tom procesu sudjeluju biološki, kognitivni i društveni mehanizmi.“ (Vasta, Marshall i Miller, 2005, 562).*

Obrazovanje za rodno-polnu jednakost

- Usvajanje stereotipnih stavova o muškom i ženskom rodu možemo primijetiti već kod djece mlađe predškolske dobi.
 - Njihova okolina, obitelj, odgojitelji, mediji prenose im takve stavove svjesno i nesvjesno.
 - Bajke, knjige, animirani filmovi odašilju viđenje muško – ženskih odnosa.
 - U katalozima trgovačkih centara oglašavaju se „igračke za djevojčice“ i „igračke za dječake“.
- Ružičasto – plava kultura** prisutna je u svakoj porici društva te se treba potruditi da joj se pruži otpor ako se djetetu želi dati prilika da se razvije u osobu kakva jest, a ne kakvom ju se želi ukalupiti. (Belamarić, 2009).

Obrazovanje za rodno-spolnu jednakost

Istraživanje (Verner i Snayder, 1966):

- djeca starosti 30 - 40 mjeseci najčešće biraju igračku ili aktivnost prema onome što žele, a ne onome što je prikladno njihovom spolu
- djeca starosti 2.5 - 5 godina to rade malo rjeđe
- djeca 7 - 11 godina 99% puta biraju igračku ili aktivnost koja je namijenjena njihovom spolu.

Obrazovanje za rodno-spolnu jednakost

- Odgojno-obrazovni djelatnici tu igraju važnu ulogu, jer djeca katkada s njima provode više vremena nego s roditeljima
- Uloga odgojno-obrazovnih djelatnika je jako važna u životu djeteta i zato je važno da odgojitelji, učitelji, nastavnici, stručni suradnici budu otvoreni i sa što manje predrasuda

Obrazovanje za rodno-spolnu jednakost

Općenite smjernice:

- učiti djecu međusobnom poštivanju i uvažavanju različitosti
- učiti djecu uvažavanju rodno – spolnih uloga i ravnopravnom uključivanju u sve životne aktivnosti bile one spolno tipizirane kao muške ili ženske - podjela na muške i ženske poslove nije važna
- razvijati kod djece samopouzdanje u vlastite sposobnosti i identitet
- prenositi osjećaj tolerancije, zagovaranje i zastupanje ravnopravnosti spolova
- omogućiti djeci slobodno i iskreno izražavanje emocija – osobito tuge i straha kod dječaka
- poticati razvoj cjelovite osobnosti djeteta, neovisno o njegovom spolu

Literatura

- Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje – prezentacija
- Višnja Ljubičić, dipl. iur., pravobraniteljica za ravnopravnost spolova - prezentacija
- Stavovi o spolnim ulogama kod djece predškolske dobi, Ivona Jerbić Ružičasto i plavo: Rodno osviješten odgoj u dječjem vrtiću. Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, Belamarić, J. (2009)
- Verner, A. M., Snyder C. A. (1966). The Preschool Child's Awareness and Anticipation of Adult Sex-Roles. Sociometry
- Marović, Z. (2009). Ne smiješ plakati, ti si dječak. Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima
- Vasta, R., Haith, M. M., Miller, S. A. (2005). Dječja psihologija: moderna znanost. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Kontakt informacije

Za potrebe Hrvatskog Crvenog križa
izradila
Služba za rad s mladima, volonterima i Škola HCK

Ulica Crvenog križa 14
10 000 Zagreb

Tel. 01 4655 814 (kućni 117)

www.hck.hr

mladi-i-volonteri@hck.hr

<https://www.facebook.com/HrvatskiCrvenikriz.CroatianRedCross/>

Hvala na pozornosti!

Služba za rad s mladima, volonterima
i Škola HCK